

Stellingname ES-TRIN Hoofdstuk 15 "Woningen"

Mededeling van de Duitse delegatie

Zeer geachte heer Boyer,

De huidige voorschriften in de ES-TRIN die van toepassing zijn op woningen zijn gebaseerd op nationale bepalingen uit de jaren zeventig, die in de jaren tachtig werden herzien om in het ROSR 1995 opgenomen te kunnen worden. Dit is – pakweg – twee generaties geleden. Er is sindsdien veel veranderd, ook in de binnenvaart en ook qua bemanning en de eisen die bemanningsleden stellen.

Terwijl het destijds nog vrijwel ondenkbaar was dat er – behalve op particuliere schepen – vrouwen aan boord waren die deel uitmaakten van de bemanning, is dat vandaag de dag standaard: van de studenten die in Duisburg afstuderen aan het Schifferberufs-Kolleg Rhein, is meer dan één op de vijf vrouw. Ook de vrijetijdsbesteding van de bemanningsleden is, net als die van de hele bevolking, anders geworden: tegenwoordig wordt er meer gedaan aan individuele vrijetijdsbesteding en minder aan groepsactiviteiten, mede onder invloed van de toegenomen migratie van buitenlandse werknemers en de daarmee gepaard gaande taalproblemen.

En ook technische is er veel veranderd. Wat destijds nog utopie was, is nu standaard – niet alleen qua scheepstechniek, maar ook bij de vrijetijdsbesteding en wat het wooncomfort betreft. Bij wijze van voorbeeld kan men denken aan een probleemloze stroomvoorziening van 230 V, airconditioning of de manier waarop levensmiddelen bewaard worden. Ook moderne eisen aan IT mogen niet vergeten worden, omdat de bemanningsleden in het kader van de scheepsexploitatie steeds meer administratieve taken moeten verrichten. Dit soort werkzaamheden worden vaak in de woningen verricht.

De leden van de bemanning op binnenvaartschepen verblijven vaak meerdere weken ononderbroken aan boord. Daarom is het des te belangrijker dat de woning alles bij elkaar genomen, maar ook met name de afzonderlijke ruimtes, adequaat en modern geëquipeerd zijn, te meer omdat dit de enige plaats is waar de mensen zich aan boord kunnen terugtrekken. Ook de eisen die gesteld moeten worden aan de opslag van levensmiddelen en de voorbereiding van maaltijden mogen niet buiten beschouwing gelaten worden.

Hoewel de toestand en voorzieningen in de ruimtes vandaag de dag ongetwijfeld aanzienlijk comfortabeler zijn en ook uit hygiënisch standpunt veel beter dan een tiental jaren geleden, moet toch worden vastgesteld dat op grond van constructieve wensen op sommige binnenvaartschepen de basisbeginselen van de scheepsbouw, zoals die zijn vastgelegd in artikel 3.01 van de ES-TRIN, onvoldoende in acht werden genomen. Bij wijze van voorbeeld wordt hier gewezen op de hoogte van de vloer ten opzichte van de waterlijn. Dit aspect is echter van cruciaal belang voor het welzijn en dus voor de prestaties van de bemanningsleden. Zo zijn er verschillende aspecten die dringend aangepast moeten worden aan de huidige stand van de techniek en de arbeidsgeneeskunde.

Niet op de laatste plaats moet erop gewezen worden dat een moderne en goed geëquipeerde woning een zeer belangrijk argument vormt bij het aanwerven van gekwalificeerd personeel.

Bijgaand doet de Duitse delegatie daarom een voorstel met een aantal zwaartepunten die voor het overleg over een herziening van hoofdstuk 15 (Woningen) wellicht nuttig zouden kunnen zijn (zie **bijlage**). Er is voor gekozen alleen bepaalde aspecten nader te belichten. Het is geenszins de bedoeling dat deze bijdrage opgevat wordt als wens of eis voor wijzigingen aan de bestaande bepalingen. Er is bewust van afgezien om concrete wijzigingsvoorstellen te formuleren voor de tekst van de huidige voorschriften. Er worden situaties beschreven en deze beschrijvingen zijn bedoeld als vertrekpunt voor een gedachtewisseling over eisen die in hoofdstuk 15 opgenomen zouden kunnen worden, zodat er een homogeen geheel van voorschriften tot stand kan worden gebracht die de basis kan vormen voor de vormgeving van moderne en goed te gebruiken woningen.

Bij de bespreking van de verschillende, in de bijlage genoemde zwaartepunten, moeten de volgende principiële overwegingen voor ogen worden gehouden:

- a) Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen een woning op een schip van een particuliere eigenaar (privéwoning) enerzijds, en een woning voor werknemers (zowel op een schip in particulier eigendom als op een schip van een rederij) anderzijds.

Een privéwoning is een woning voor personen die privé met elkaar te maken hebben of deel uitmaken van een gezin. Sommige eisen en met name zulke die ertoe dienen om de privésfeer van de bemanningsleden te beschermen, zijn gedeeltelijk voor privéwoningen overbodig.

- b) Bij de behandeling van deze problematiek mogen nieuw gebouwde schepen en bestaande schepen (ombouw of vervanging van de woning) niet over één kam geschoren worden.

Door het beproefde instrument van de in de tijd beperkte overgangsbepalingen kan ervoor gezorgd worden dat er anders wordt omgegaan met bestaande woningen dan met woningen die nieuw worden gebouwd of die op nieuwe schepen worden voorzien.

- c) Er moet voor gezorgd worden dat alle scheepseigenaren op dezelfde manier worden behandeld.

De verschillende Commissies van deskundigen mogen geen uitzonderlingen toestaan en alleen hoofdstuk 32 mag toepassing vinden.

Met vriendelijke groet,
namens de Duitse delegatie,

Dr. Friedrich Fünferlings.

**Zwaartepunten waar bij het overleg over de aanpassing van hoofdstuk 15 van ES-TRIN,
“Woningen” rekening mee gehouden moet worden**

1. Persoonlijke bewegingsvrijheid, privésfeer

De mogelijkheid dat iemand zich kan terugtrekken

De bemanning van rederijsschepen zijn in de regel werknemers van beide geslachten, die in één woning ondergebracht zijn. De woning moet dan ook over meer dan één slaapkamer beschikken. Om de privésfeer voldoende te waarborgen, moeten slaapkamer, badkamer en toilet van de overige ruimtes gescheiden zijn en bijvoorbeeld via een gang of een aparte zone vanuit de slaapkamer te bereiken zijn.

Bovendien moet elke ruimte een eigen toegang hebben en moeten de woningen, maar ook de badkamers, toiletten en slaapkamers afgesloten kunnen worden.

Ruiten

Als er een raam is in de badkamer of het toilet moet ervoor gezorgd worden dat men niet van buitenaf door dit raam in deze ruimte kan kijken, bijvoorbeeld door een daarvoor geschikt vensterglas te kiezen of te zorgen voor een rolgordijn of jaloezie.

2. Moderne verblijven

Minimale afmetingen van de ruimtes

Woningen moeten uit een minimumaantal kamers bestaan. Gedacht kan worden aan een huiskamer, voldoende slaapkamers, een eetzone, keuken, badkamer met toilet of een afzonderlijk toilet.

Bij een modern verblijf op een rederijsschip hoort ook dat iedereen een eigen slaapkamer heeft.

Verbinding tussen de ruimtes en scheiding van ruimtes

Op bepaalde scheepstypen kan een woning verspreid zijn over verschillende zones, waarbij badkamer en toilet vanuit de slaapkamer bereikbaar moeten zijn (en omgekeerd), zonder dat men hiervoor de woning zou moeten verlaten.

De scheiding tussen de verschillende kamers, respectievelijk hun benutting, hoeft niet volledig vastgelegd te worden of uit vaste wanden te bestaan; huiskamer, keuken en eetzone kunnen in één ruimte gecombineerd worden. Een combinatie van woon- en slaapkamer zou daarentegen alleen mogelijk moeten zijn als het gaat om een eenpersoonswoning.

Inzinking

Ter bescherming van de bewoners tegen binnendringend water als het schip lek raakt, zou de bovenkant van de vloer van de woon- en slaapvertrekken slechts weinig (ca. 1,0 m) onder het niveau van de grootste inzinking mogen liggen. Dit is tevens van belang om naar buiten te kunnen kijken, hetgeen een factor is die bijdraagt aan het welbevinden.

Oppervlak en stahoogte

Ook de stahoogte is van belang voor het welbevinden. In alle delen van de woning waar gelopen kan worden, moet deze overeenkomen met de daarvoor geldende standaarden (bijvoorbeeld meer dan ca. 2,1 m).

Voor woon- en slaapkamers gelden vandaag de dag ook eisen aan het vrije oppervlak en een voldoende luchtvolume; men zou moeten nagaan welke waarden daar tegenwoordig voor gehanteerd worden.

Licht, verlichting

Om te voldoen aan de minimumeisen van de ergonomische standaarden moeten vertrekken waar de bemanningsleden langer verblijven (huiskamer, eetzone, zone met werktafel en slaapkamer) een raam hebben waardoor naar buiten gekeken kan worden. Het raam moet groot genoeg zijn en een rechtstreeks zicht naar buiten bieden.

Om goed uit te kunnen rusten, respectievelijk om het rusten overdag mogelijk te maken, moeten de slaapkamers goed verdonkerd kunnen worden.

3. Neven- en omkleedruimtes

Een nevenruimte is een deel van de woning waardoor een verblijf aan boord gedurende meerdere dagen en het werken aan boord aangenamer kan worden gemaakt; zij zijn handig als de woonruimte de specifieke functie van een dergelijke nevenruimte niet kan vervullen. Daarbij gaat het in eerste instantie om omkleedruimtes (bijvoorbeeld nodig bij de overslag van gevaarlijke stoffen of bij vies werk). Welke eisen gesteld moeten worden aan een omkleedruimte zou vastgelegd moeten worden (bijvoorbeeld rechtstreekse toegang tot het toilet, zij mogen geen onderdeel van de woonruimte of machinekamers vormen, toegankelijk vanaf dek en vastlegging van de afmetingen en uitvoering van de nooduitgang als de omkleedruimte alleen via de machinekamer te bereiken is).

4. Passieve veiligheid

Toegangen, uitgangen, nooduitgangen

Met name wanneer het schip in een haven ligt, is het denkbaar dat men de woning bij een incident niet meer via de gebruikelijke ingang kan verlaten. Daarom moet de woning ten minste rechtstreeks vanaf dek toegankelijk zijn via twee zo ver mogelijk van elkaar afgelegen deuren. Eén van deze toegangen mag natuurlijk via het stuurhuis bereikbaar zijn. Eén van de toegangen kan ook door een nooduitgang worden vervangen (denkbaar is een venster dat geopend kan worden) als de doorgang daarvan groot genoeg is (bijvoorbeeld minimaal ca. 0,6 x 0,9 m), meteen naar het vrije dek leidt en elk gewenst moment kan worden gebruikt.

Om het risico van struikelen zo klein mogelijk te maken, zouden de opstaande randen bij de deuren – rekening houdend met de overige voorschriften zoals veiligheidsafstanden of ADN-vereisten) niet te hoog mogen zijn (bijvoorbeeld max. ca. 0,5 m). Bij een verschil in hoogte tussen het dek en de woning van bijvoorbeeld meer dan twee traptreden, moet overwogen worden om een trap aan te brengen, zo mogelijk in de lengterichting van het schip en volgens de Europese Norm EN 13056.

Brandbescherming

Aan de isolatie en uitbouw van toegangen en gangen die als vluchtweg dienen, zouden ook bepaalde eisen gesteld moeten worden, bijvoorbeeld dat er gebruik wordt gemaakt van moeilijk ontvlambare materialen.

Om ervoor te zorgen dat de personen als er brand ontstaat zo snel mogelijk gewaarschuwd worden, zouden op zijn minst in de slaapkamers en in de gangen en vluchtwegen rookmelders of warmtedetectoren voorzien moeten worden.

Stroomvoorzorging

Dat ook in het donker voor de veiligheid gezorgd moet worden, spreekt voor zich. Daarom moet in elke ruimte voldoende elektrische verlichting zijn. Het is zinvol als de lichtsakelaars waarmee het licht aan- en uitgeschakeld kan worden zich in de buurt van de ingang bevinden. Om te voorkomen dat men door het licht verblind wordt en daardoor geen goed zicht heeft, zouden met name langere gangen gelijkmatig verlicht moeten worden.

Het is vandaag de dag standaard dat elk stroomcircuit met zekeringen beschermd wordt tegen overspanning en kortsluiting. Dit moet ook in woningen op binnenvaartschepen zo worden voorzien.

5. Nachtrust en het verminderen van stress door lawaai

Een goede nachtrust, respectievelijk rusttijd is een eerste voorwaarde om de volgende dag veilig en gezond te kunnen werken. Daarom moet er in alle vertrekken van de woning zo min mogelijk lawaai binnendringen als maar enigszins haalbaar is op grond van de huidige technische mogelijkheden.

De eisen aan de geluidsisolatie zouden ook moeten gelden voor de geluidsisolatie tussen woon- en slaapkamer en tussen de slaapkamers onderling, zodat het geluid dat gemaakt wordt door de bemanningsleden die niet aan het rusten zijn, niet storend is voor de bemanningsleden die slapen om te voldoen aan de voorgeschreven rusttijd.

6. Hygiënevereisten

Aantal badkamers en toiletten:

Dit is vandaag de dag al geregeld, maar de omvang en dispositie moet toch overdacht worden zodat er bijvoorbeeld twee badkamers en twee toiletten zijn als er regelmatig drie personen in de woning verblijven. Als de badkamer bezet is, moet er nog een ander toilet beschikbaar zijn. Daarom zou op zijn minst één van de toiletten een aparte ruimte moeten zijn.

Dit betekent dat ook overwogen moet worden of op de paar schepen met meer dan zes bemanningsleden (boordpersoneel en bemanning) in functie van het aantal werknemers nog meer badkamers en toiletten voorzien zouden moeten worden.

Om ervoor te zorgen dat de badkamers en toiletten goed begaanbaar zijn, moeten zij groot genoeg zijn. Voor de douche of in de directe omgeving daarvan en ook voor de wastafel moeten minimale afstanden in acht worden genomen, zodat er voldoende bewegingsruimte ontstaat.

Scheiding van bepaalde ruimtes

Met het oog op de hygiëne mogen keukens en ruimtes waar gegeten wordt niet rechtstreeks in verbinding staan met toiletten of badkamers met toiletten.

Ventilatie, verwarming, airconditioning

Zowel voor het welbehagen als voor de gezondheid van de bemanningsleden is het belangrijk dat er gezorgd wordt voor een aangename temperatuur en luchtvochtigheid. Daarom moet ook als de deur gesloten is, de ventilatie in de woning toereikend zijn. Als er ventilatie- of afzuiginstallaties aanwezig zijn, is het belangrijk dat deze voldoende vermogen hebben. Ze moeten bovendien in elke ruimte afzonderlijk afgesteld kunnen worden.

Om te voorkomen dat men hinder ondervindt van onaangename geuren, vervuiling, stof of gevaarlijke stoffen, moeten de aanzuigopeningen voor verse lucht zich op een zinvolle plaats bevinden.

Om verontreinigde luchtstromen te scheiden van elkaar moeten badkamers en toiletten over een eigen ventilatie beschikken, die gescheiden is van andere delen van de woning en de afgezogen lucht rechtstreeks naar buiten afgeven, zodat deze niet in andere ruimtes terecht komt.

Woningen zijn vandaag de dag allemaal voorzien van verwarming of een apart verwarmingselement. In dit kader moet er ook aandacht geschonken worden aan het feit dat er bij de normaliter heersende weersomstandigheden een temperatuur kan worden bereikt die met het oog op de gezondheid adequaat is. Vastgelegd zou moeten worden welke minimumtemperatuur door verwarming bereikt moet kunnen worden.

Vuilwatertank

Met het oog op de hygiëne (men denke aan het verblijf in een haven) zouden de schepen voorzien moeten zijn van een vuilwatertank die groot genoeg is en voorzien van een koppelstuk voor de afgifte volgens de Europese norm EN 1306. Er moet gezorgd worden voor een ontluchting naar dek, een afleesbaar peil en een revisie-opening.

7. Gezonde voeding

Drinkwater

Er zijn voorschriften voor de grootte van de drinkwatertanks, maar onderzocht moet worden of deze waarde nog wel strookt met de huidige levenswijze (wasmachine, afwasmachine, hygiëne, enz.) en er voor alle bewoners van de woning voldoende drink- en leidingwater ter beschikking staat.

Er moet altijd voldoende drinkwater zijn. Daarom moeten de installaties beschikken over een eigen pomp en drukvat. Om besmetting tegen te gaan, mogen de drinkwaterleidingen geen segmenten bevatten waar niet regelmatig water door stroomt.

Om verontreiniging van het drinkwater door open leidingen bij het vullen van de tanks te vermijden, moet een drinkwatertank voorzien zijn van een vulaansluiting volgens de Europese norm EN 16865; daar hoort ook ontfluchting bij, met een geëigend filter, een peilschaal en een revisie-opening.

De drinkwatertanks mogen niet met de buitenwand verbonden zijn om te voorkomen dat er door kleine beschadigingen in de buitenwand vies water van buitenboord kan binnendringen.

Keuken

De keuken moet ergonomisch ingericht zijn en op zijn minst beschikken over een fornuis, voldoende kasten, etc. Om diepvriesproducten te kunnen bewaren moet er een diepvrieskist of een koelkast met een diepvriesvak met drie sterren zijn.

Om het uitvallen van zekeringen te voorkomen of ook schade door overbelaste leidingen, moet voor elektrische apparaten die veel stroom gebruiken, zoals een elektrisch fornuis, bakoven, wasmachine, tumbler, enz., een gescheiden stroomcircuit worden voorzien.

8. IT en consumentenelektronica

Een schipper is vandaag de dag een groot deel van zijn tijd bezig met administratieve taken. Daarom moet er ergens een werkplek worden voorzien waar kantoorwerk kan worden verricht. Als dit niet in het stuurhuis is, kan het ook in de keuken, de woonkamer of in een aparte ruimte worden voorzien.

Om goed gebruik te kunnen maken van de huidige gangbare apparaten en IT, moet voorkomen worden dat mensen het risico lopen om te struikelen over verlengsnoeren. Bij het ontwerp moet er dus rekening worden gehouden met de plaats en het aantal stopcontacten in functie van het aantal verbruikers dat daarop aangesloten moet worden.

9. Moderne vrijetijdsbesteding

De bemanningsleden maken in hun vrije tijd ook vaak gebruik van apparaten waar stroom voor nodig is (230 V, 50 Hz, ten minste 16 A). Daarom moet in de woning overal stroom beschikbaar zijn.

Daar hoort bij dat woningen, in functie van hun oppervlak, voorzien zouden moeten worden van meerdere, van elkaar gescheiden stroomcircuits. Om te voorkomen dat bij kortsluiting in één van de stroomleidingen de hele woning in donker gehuld wordt, moeten de stopcontacten en de verlichting op verschillende stroomcircuits aangesloten zijn.

***